

Forebyggende plan for barn og unge

**Lødingen kommune
2023 - 2026**

Innhold

1 Innledning	3
2 Hvilke tilbud har barn og unge i Lødingen kommune?	5
2.1 Oppvekstsektoren.....	5
2.2 Pedagogisk psykologisk distrikts tjenesten (PPD)	6
2.3 Helsesektoren.....	6
2.4 Barneverntjenesten	8
2.5 NAV	8
2.6 Politi	9
2.7 Kultursektoren.....	9
2.8 Frivillige organisasjoner	10
2.9 Utesektoren.....	11
3 Hva er forebygging? Teoretisk grunnlag.....	12
4 Tverrfaglige samarbeidsfora	18
5 Statistikk og utfordringer.....	19
5.1 Statistikk.....	19
5.2 Utfordringer	19
6 Målsettinger.....	20
7 Tiltak	21
7.1 Alle barn, unge og foreldre i Lødingen kommune (Universell forebygging).....	21
7.2 Barn og foresatte med risiko for utvikling av vansker (Selektiv forebygging)	24
7.3 Barn og foresatte med behov for særlige tiltak, barn og foresatte som har utviklet vansker (Indisert forebygging).....	26
8 Evaluering av planen, målsettinger og tiltak.....	27

1 Innledning

1. januar 2023 trer den nye barnevernsloven i kraft. § 15-1 krever at kommunen har en forebyggende plan for det forebyggende arbeidet i kommunen:

§ 15-1. Kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt

Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier.

Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd.

Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide.

Den nye barnevernsreformen gir kommunene et større ansvar for arbeidet med forebygging og tidlig innsats. Den gir også kommunene et økt finansieringsansvar for barnevernstiltak gjennom fullt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem, samt økte egenandeler for bruk av spesialiserte fosterhjem, institusjon og akuttiltak. Egenandelen for spesialiserte hjelpetiltak har gått ned. Dette er økonomiske incentiver som ber kommunene prioritere arbeidet med forebygging og tidlig innsats.

Lødingen kommune har tidligere hatt en plan for forebyggende tiltak for barn og unge i kommunen (1993-1999, 2001-2004). Planene fra tidligere har vart over en tidsperiode, deretter blitt evaluert og eventuelt redigert ut fra nye føringer og behov i kommunen.

I den nye planen er det lagt vekt på forebyggende tiltak for barn og unge 0-18 år i Lødingen kommune. Tidlig innsats er hovedmålet i den nye oppvekstreformen: «Flere barn skal få **rett hjelp** til **rett tid** der de **bor**.» Hovedmålet til Lødingen kommune er at alle barn skal vokse opp i trygge omgivelser og ha en god og trygg oppvekst. Denne planen skal være behjelpelig med dette. Innsats for å sikre at barn og unge har gode oppvekstvilkår er avgjørende for å forebygge frafall fra skole, kriminalitet, rusproblemer, psykiske vansker og dårlig fysisk helse.

Forebyggende plan for barn og unge er et verktøy for alle som jobber med barn, unge og deres familier. Det skal både gi en oversikt over det forebyggende arbeidet slik det er i dag, samtidig som det skal peke ut videre satsningsområder. Tverrfaglig innsats for å oppnå målsetningene er viktig. I tillegg ligger det noen forventninger til voksne som er engasjerte i lag og foreninger om å bidra til å nå de mål og tiltak som er listet i planen.

Det henvises også til *Oppvekstplan Lødingen kommune 2023-2033*, en kommunedelplan med mer utførlig beskrivelse av hele oppvekstsektoren i kommunen, hvor også de forebyggende tiltakene i denne planen er med.

Forebyggende plan for Lødingen kommune 2023-2026 ble vedtatt i Lødingen kommunestyre 22.12.2022.

2 Hvilke tilbud har barn og unge i Lødingen kommune?

I følge KomRev nord rapport av 2016 er det hovedsakelig helsesykepleier, miljøterapeut oppvekst og leder av frivilligsentralen som arbeider forebyggende i Lødingen kommune.

Det er imidlertid langt flere stillinger i kommunen som arbeider forebyggende. Selv om ikke stillingene nødvendigvis har forebygging som sitt hovedvirke, er de viktige for det forebyggende arbeidet. Disse er blant annet rådgivere på skole og oppvekst, ansatte i skolene og barnehagene, NAV, barnevern, PPD og politiet. I tillegg har personene som arbeider i lag og foreninger også en viktig rolle i det forebyggende arbeidet.

Konkrete forebyggende tiltak som er satt i gang i kommunen, er blant annet kommunalt vedtatte grupper som oppvekstmiljøgruppa og tverrfaglig team, foreldreveiledningskursene ICDP og COS, og nyordningen «Åpen hall».

Videre presenteres en oversikt over de ulike sektorene som arbeider med barn og unge i kommunen. Tallene i oversikten er fra høsten 2022. En mer utførlig oversikt finnes i kommunedelplanen *Oppvekstplan Lødingen kommune 2023-2033*.

2.1 Oppvekstsektoren

Barnehage

Vestbygd barnehage, som er en del av Vestbygd oppvekstsenter har 9 barn i barnehagen. Læringsverkstedet barnehage, avdeling Lødingen, består av 57 barn fordelt på 2 småbarnsavdelinger og 2 storbarnsavdelinger.

Grunnskole

Det er to 1-10 skoler i kommunen. Vestbygd Oppvekstsenter har 15 elever og Lødingen skole, nyåpnet høsten 2019, har 185 elever.

SFO

SFO jobber etter ny rammeplan for SFO vedtatt 31.05.2021. SFO har 6 ansatte som jobber i varierende stillingsstørrelser. I tillegg er det to lærlinger. Det er 30 barn som har plass på SFO. Åpningstiden er 07.30 til 16.15 hver dag.

Musikk/kulturskolen

Rektor for Lødingen skole er også rektor for kulturskolen. Det er to ansatte som underviser i piano, orgel, sang og korpsinstrumenter.

Miljøterapeut oppvekst

Miljøterapeut oppvekst var tidligere en prosjektstilling som ble omgjort til fast stilling i Lødingen kommune fra 01.01.2019. Dette er et viktig forebyggende tiltak som Lødingen kommune har valgt å prioritere.

Miljøterapeuten jobber med barn og unge 0-18 år og deres familier. Det er et gratis lavterskeltilbud som både kan fungere som en veileder og en koordinator ved behov for hjelp fra flere instanser. Miljøterapeuten har faste dager på skolene og i barnehagen, og jobber både direkte med barn og unge og med veiledning og støtte til foreldre (ICDP og COS¹). Tilbudet er i stor grad basert på et tverrfaglig samarbeid med de instanser som berører barn, unge og familier.

Oppfølgingstjenesten videregående skole

Oppfølgingstjenesten på Sortland Videregående skole har også ansvar for Lødingen kommune. De har en egen kontaktperson for unge som kommer fra Lødingen.

2.2 Pedagogisk psykologisk distrikts tjenesten (PPD)

PPD er organisert som en felles tjeneste for Vesterålen og har hovedkontor på Sortland. En fast representant fra PPD er i Lødingen en dag i uka. Vestbygd skole har også en egen representant fra PPD.

2.3 Helsesektoren

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten følger Helsedirektoratets retningslinjer og forskrift om helsestasjon og skolehelsetjeneste som innebærer blant annet systemrettet

¹ Foreldreveiledningskurs: International Child Development Programme (ICDP) og Circle of Security (COS) – trygghetssirkelen. Nærmere forklart s. 14.

samarbeid med skolen for å bidra til å sikre elevene et godt fysisk og psykososialt miljø. Skolehelsetjenesten bidrar til at skolen oppfyller kravene i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Forskriftens formål er å bidra til at miljøet i barnehager, skoler og andre virksomheter som nevnt i [§ 2](#) fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade.

Skolehelsetjenesten deltar aktivt i skolens arbeid med å planlegge tiltak på universelt-, gruppe- og individnivå gjennom skolens ressursteam og tverrfaglig samarbeid. Skolehelsetjenesten har faste dager ved Lødingen skole og Vestbygd oppvekstsenter med planlagte konsultasjoner, undervisning og «åpen dør». I tillegg deltar tjenesten i barnehagens og skolens ressursteam, leder Tverrfaglig team og er med i Oppvekstmiljøgruppa.

Det er 1 fast stilling som helsesykepleier, og en prosjektstilling som i dag utfører tjenesten i kommunen. Behovet for tjenestene er økende, og vil ikke kunne møtes med kun 1 helsesykepleier.

Barne- og ungdomspsykiatri (BUP)

Lødingen kommune er tilknyttet Universitetssykehuset i Nord-Norge og ligger under BUP Harstad fra 01.01.18. Lødingen kommune er tilknyttet familievernkontoret i Harstad.

Psykiatritjenesten

Tjenesten er i hovedsak rettet mot personer over 18 år, men i særlige tilfeller bistår psykiatritjenesten også for ungdom med ulike utfordringer. Psykiatritjenesten er også en viktig samarbeidspartner for blant annet miljøterapeut for barn og unge i de tilfeller mor eller far i en familie er syk. I et forebyggende perspektiv vil kontakten mellom disse to tjenestene kunne forebygge negativ utvikling hos barn og unge av psykisk syke foreldre.

Folkehelsekoordinator

Tidligere planverk: Plan for fysisk aktivitet, idrett og folkehelse 2014 – 2018.

Stillingen som folkehelsekoordinator har stått vakant siden 2020. Dette er en stilling som er viktig for det forebyggende arbeidet, men som også kan tilføre kommunen friske tilskuddsmidler.

Barnekoordinator

Plikten til å tilby barnekoordinator er lagt til kommunen etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a. Gjennom oppnevningen av barnekoordinator utpekes hvem som har ansvaret for samordningen av tjenestene til barnet. Dette er en rolle som kan inngå i videreføring av to stillinger innen skolehelsetjenesten og helsestasjonen.

Fysioterapitjenesten

Ny fysioterapeut for barn og unge ansatt i kommunen fra høsten 2022. Har allerede startet opp med aktivitetsgruppe for elevene i 4 trinn, slik som det har vært utført tidligere. Samarbeid med skolehelsetjenesten og lærer med tanke på påmelding. Fysioterapeuten har deltatt i undervisningen «psykologisk førstehjelp» i 10. klasse med egen stasjon med avspenningsøvelser. Deltar også i barnehagens ressursteam.

2.4 Barneverntjenesten

Lødingen kommune er én av seks eierkommuner av Vesterålen barnevern. Barneverntjenesten ivaretar sine oppgaver i Lødingen blant annet ved at to kontaktpersoner ukentlig har fast oppmøte i kommunen.

Barnevernet er representert i Oppvekst og miljøgruppa og Tverrfaglig team.

2.5 NAV

Miljøterapeut rus

Det er ikke ansatt ny miljøterapeut for rus i NAV etter at den forrige gikk av med pensjon 01.01.21, men det er en halv stilling knyttet til miljøarbeid og rus i psykiatritjenesten.

Ungdomskontakt

NAV har en egen ungdomskontakt som samarbeider med psykiatritjenesten.

Økonomisk råd og veiledning

NAV tilbyr økonomisk råd og veiledning til lavinntektsfamilier. Det kan være gjeldsrådgivning, hjelp til boligformidling og hjelp til foreldre som trenger arbeid.

Integreringskontoret

LIVO (Lødingen Integreringskontor og voksenopplæring) har miljøarbeider som primært arbeider forebyggende med flyktningfamilier med særlig fokus på barn. En ansatt med utdanning innen ICDP som kan benyttes i veiledningskurs for familier.

2.6 Politi

Lødingen kommune ligger under Sortland politistasjonsdistrikt, med nærmeste politistasjon på Sortland. Kommunen har egen politikontakt som har kontordag onsdag på rådhuset i Lødingen. Politikontakt er fast medlem av Oppvekstmiljøgruppa.

2.7 Kultursektoren

Ungdomsklubben Cobra

Ungdomsklubben Cobra er åpen tirsdag og fredag og tilbyr aktiviteter som dans og gaming. Viktig integreringsarena og tilbud til de som ikke ønsker å delta i idrett eller musikk.

Vestbygd ungdomsklubb

Ungdomsklubben ATO ble nedlagt i 2008, og har siden vært drevet på frivillig basis av FAU. Det har vært varierende drift, alt etter hva foreldregruppen har hatt kapasitet til.

Folkebibliotekene

Folkebiblioteket i Lødingen har åpent mandager 16-20, tirsdager 13- 15.30 og onsdager 13-17. Biblioteket er en møteplass for barn og unge, og flere flyktningbarn bruker biblioteket ofte, noe som gjør biblioteket til en viktig integreringsarena. Biblioteket kan etter avtale, også brukes utenom åpningstid.

Folkebiblioteket i Vestbygd har åpent torsdager 15.30-17.30.

Lødingen Kino

Lødingen kino har hovedsakelig forestillinger søndag ettermiddag og kveld og er et rimelig og verdsatt fritidstilbud for barn og unge i kommunen.

Lødingehallen og svømmehallen

Benyttes av skolene, barnehagene, ulike idrettslag og resten av befolkningen. «Åpen hall» en gang i måneden er et nytt tilbud gjennom samarbeid med miljøterapeut oppvekst, Frivilligsentralen, ungdomsrådet og ungdomsklubben.

Svømmehallen har offentlig bading to ganger i uka mellom 1. oktober og 31. mars.

Svømme og gymsal Vestbygd

Gymsalen leies ut til frivillige lag og foreninger. Svømmehallen har folkebadning to-tre ganger i uka og varmebadning for eldre og babysvømming en gang i uka.

Lysløype og alpinanlegg

Lysløype, skileikanlegg og alpinanlegg driftes av Lødingen idrettslag, og er basert på mye frivillig innsats.

Ungdomsråd

Lødingen har et aktivt og velfungerende ungdomsråd, som blant annet er aktivt inne i planlegging og gjennomføring av Åpen hall.

2.8 Frivillige organisasjoner

Lødingen har flere aktive lag og foreninger som tilbyr viktige og meningsfulle fritidsaktiviteter for barn og unge i kommunen:

- Lødingen idrettslag
- Vestbygd idrettslag
- Lødingen skolekorps
- Vestbygd skole- og amatørkorps
- Lødingen musikkforening
- Lødingen drillkorps
- Lødingen blandetkor

- Lødingen revy- og teaterlag
- Vestbygd husflidslag
- Lødingen røde kors
- Lødingen Skytterlag
- Lødingen jeger- og fiskerforening
- Lødingen Taekwondoklubb
- Lødingen og Vestbygd menighetsråd
- Lødingen Sanitetsforening
- Lødingen Husflidslag
- Lødingen lokalhistorielag
- Lions Club
- Mental helse Lødingen
- Lødingen Paradekorps

2.9 Utesektoren

Kommuneplanens Samfunnsdel 2023-2033 beskriver tilrettelegging av utearealer, skolevei og lekeplasser for barn og unge. Det har vært gjennomført grundige medvirkningsprosesser med barn og unge i kommunen i planleggingen av ny samfunnsdel og oppvekstplan.

3 Hva er forebygging? Teoretisk grunnlag

Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle. Dette handler både om informasjons- og holdningsarbeid, samt konkret arbeid for å skape gode, trygge lokalsamfunn. I Norge definerer vi et godt oppvekstmiljø som et miljø som gir barna trygg og sikker oppvekst med like muligheter. Målsettingen er at alle skal ha en god barndom og ungdomstid, uansett bakgrunn.

Vesterålen barnevern (VBV) har utarbeidet en modell over metoder og tiltak som bør implementeres i kommunene i Vesterålen for å forebygge at barn utvikler alvorlige sosiale-, emosjonelle- og atferdsvansker. Med tiltak menes metoder, intervensjoner og programmer som har til hensikt å forebygge eller behandle. Det kan for eksempel være tiltak for å bedre samspill mellom barn og foreldre, behandle atferdsvansker hos barn, eller programmer for å skape et godt skolemiljø. Tiltakene vil både være av typen kartlegging og hjelpetiltak, og skal gis fra ulike kommunale instanser som helsestasjon, skole, barnehage, rus/ psykiatritjeneste, og barnevern.

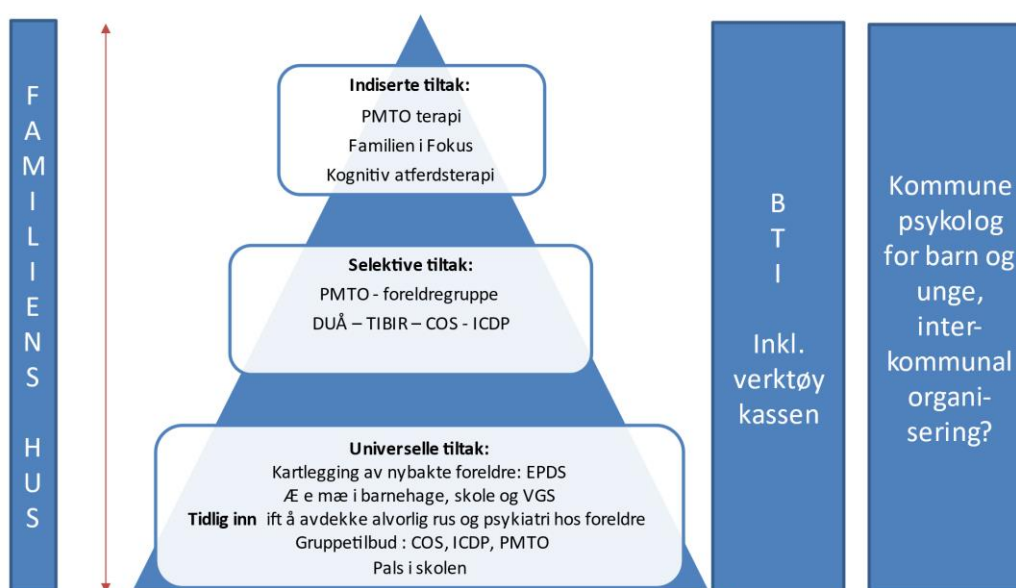
Det er lagt vekt på å vise til metoder og tiltak som vurderes som virkningsfulle og som baserer seg på et anerkjent kunnskapsgrunnlag. Informasjon om metoder og tiltak i denne modellen er i hovedsak hentet fra Ungsinn.no som er et nettsted drevet av RKBU nord og UIT på oppdrag fra Bufdir. Bufdir har også en egen nettside for foreldre-støttende tiltak i kommunene.

Vesterålen barnevern viser til at det i løpet av de siste ti årene har vært gjennomført opplæring i flere evidensbaserte metoder og hjelpetiltak i kommunene i Vesterålen. I modellen er det lagt vekt på å bygge videre på disse - både fordi det er anerkjent metodikk, men også for å bygge videre på den kompetansen som allerede finnes i kommunene. Det er i flere tilfeller gjennomført opplæring i ulike metoder, men selve implementeringen, og opprettholdelsen av kunnskapen har en i varierende grad lyktes med. Erfaringen er at en plan for implementering og opprettholdelse av kompetanse er svært viktig når kompetanseheving skal gjennomføres.

Modellen er laget som en trekant der første nivået er universelle tiltak som er tilgjengelig for alle barn, unge og foreldre i kommunen. Nivå to viser selektert nivå, dvs.

at tiltakene rettes mot grupper som lever med kjent og forhøyet risiko. Nivå tre er tiltak på indisert nivå som tilbys barn og familier der risikofaktorer er observert, og har vart over tid. Tiltakene er da som oftest individuelle.

Anbefalte tiltak og metoder som har effekt

I tillegg til «trekanten» som viser ulike metoder og tiltak, foreslås det at alle kommuner implementer BTI- Bedre Tverrfaglig Innsats. BTI er en samhandlingsmodell der målet er tidlig innsats. Det handler om å oppdage bekymring tidlig i et risikoforløp, og følge opp med innsats i tidlig alder. Gjennom en fast struktur for å samordne tjenester, skapes et helhetlig og sammenhengende system mellom kommunens ulike tjenester og brukerne. Brukermedvirkning, der kommunale instanser legger til rette for at gravide, barn, unge og foreldre involveres tidlig i arbeidet er sentralt i modellen. Sortland kommune og Hadsel kommune er i gang med å implementere BTI -modellen.

Vesterålen barnevern får stadig flere bekymringsmeldinger som er knyttet til barns psykiske helse. Arbeids- og ansvarsdelingen mellom Spesialisthelsetjenesten/BUP og kommunal helsehjelp for barn og unge innebærer *at kommunene i dag i større grad enn tidligere må være i stand til å behandle og utrede barn og unge med lettere psykiske*

lidelser. BUP sitt ansvar er i hovedsak begrenset til kartlegging og utredning, ikke behandling. Dette er en stor utfordring for kommunene i dag, noe som blant annet fører til at en del barn og ungdom som i hovedsak har behov for helsehjelp, kommer inn i barneverntjenestens system fordi barnet og familien får for dårlig helsehjelp. VBV vurderer derfor at det er nødvendig å styrke kommunenes psykologtjenester. Det bør vurderes om en interkommunal organisering av en slik tjeneste kan gi bedre hjelp til barn og unge ved at det vil skape et større faglig fellesskap.

Familiens hus: Familiens hus er en samhandlingsmodell som skal legge til rette for at barn, unge og deres familier skal møte et lett tilgjengelig og helhetlig tilbud. RKBU Nord jobber for å fremme og videreutvikle modellen Familiens hus og andre familiesentermodeller.

De tjenestene som ofte inngår i Familiens hus er helsestasjon, inkludert svangerskapsomsorg, barneverntjeneste, Pedagogisk-psykologisk tjeneste og åpen barnehage.

Fagpersonell fra ulike tjenester jobber i tverrfaglige og fleksible team som legger til

rette for helhetlige tiltakskjeder basert på brukernes behov. Familiens hus har en sterk folkehelse- og nærmiljøforankring hvor overordnet målsetting er å fremme trivsel og god helseutvikling, samt forebygge utviklings- og helserelaterte problemer hos barn, unge og deres foreldre.

Et slikt Familiens hus kan organiseres på ulike måter, for eksempel ved en interkommunal organisering eller ved at det organiseres i hver enkelt kommune.

[Familiens hus | UiT](#)

Foreldreveiledning i grupper – ICDP og COS

ICDP = International Child Development programme:

Kurset består av 8 samlinger for foreldre med barn i alderen 0-18 år. Det dannes grupper med foreldre som har barn i fortrinnsvis samme alder. Se ICDP-praksiserfaringer, publisert på forebygging.no 23.02.22: [Trygge foreldre gir glade barn - erfaringer med foreldreveiledningsprogrammet ICDP - handling.forebygging.no](#)

COS - Circle of Security – Trygghets sirkeleng

Til sammen 5 personer i Lødingen kommune har pr. i dag tatt utdanning innen COS-P: Miljøterapeut oppvekst, miljøarbeider LIVO, rådgiver v/Lødingen skole, sykepleier på helsestasjonen og en pedagogisk leder i Læringsverkstedet barnehage. Denne utdanningen kan brukes som en del av det forebyggende arbeidet opp mot barnefamilier i Lødingen kommune.

Det legges opp til 4 kurs for foreldre og 2 kurs for ansatte pr år: ICDP på integrering og for foreldre med barn opp til 12 år, COS på helsestasjonen og for ansatte i skole og barnehage.

Barselsdepresjon

*Helsesykepleier bør ha særlig fokus på å oppdage tegn som kan tyde på barseldepresjon hos mor/far/partner i konsultasjonene i barselperioden; hjemmebesøk 7-10 dager etter fødsel, ved 4-ukerskontroll og ved 6-ukerskontroll. **Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS)**² kan benyttes til kartlegging av depresjon hos mødre, i kombinasjon med klinisk samtale. [Opplæringsprogrammet Tidlig Inn](#) gir tilbud om opplæring i gode verktøy og metoder for tidlig intervensjon. EPDS inngår i programmet. (Helsedirektoratet.no)*

Familieråd er et møte mellom familiens private nettverk og offentlige instanser. Målet med møtet er å komme fram til en plan som skal bedre familiens, og da spesielt barnets, situasjon. Et familieråd kan brukes i ulike type saker og for barn i alle aldersgrupper. I familieråd er det tanter, onkler, besteforeldre og andre voksne som barnet er knyttet til som engasjerer seg for å hjelpe barnet. Familieråd legger til rette for et konstruktivt samarbeid mellom barn, familie, privat nettverk og barnevern/ det offentlige hjelpeapparat.

Familieråd kan benyttes både i oppvekstsektoren og i barnevernet. Initiativtaker til et familieråd kan både være barn og familier selv, eller ansatte i ulike tjenester i oppvekstsektoren og barnevernet. Tiltaket kan både gjennomføres på selektivt og

² Kapasitetsproblemer gjør at det ikke har vært gjennomført EPDS-screening i Lødingen de siste årene. Med to helsesykepleiere er tiltaket lagt inn i tiltakslista igjen.

indisert nivå. Familieråd tilbys gjennom ulike kommunale tjenester eller som et barnevernstiltak.

PMTO, Parent Management Training – Oregon, gruppetiltak er et behandlingstiltak for foreldre/foresatte med barn i alderen 4-12 år som har, eller står i fare for å utvikle alvorlige atferdsproblemer. Formålet med PMTO er å stanse, redusere eller forebygge atferdsvansker hos barn ved å endre samspillet mellom foreldre og barn. I møtene lærer foreldrene seg en mer hensiktsmessig oppdragspraksis som skal fremme sosiale ferdigheter hos barnet og redusere atferdsproblemene. Sentrale temaer i behandlingen er blant annet: samarbeide med barnet, bruk av ros og oppmuntring, positiv involvering, grensesetting, problemløsning og samarbeid mellom hjem og skole/barnehage. For å trene foreldrene benyttes korte introduksjoner til de ulike temaene kombinert med ulike øvelser, rollespill og ferdighetstrening, modellering, refleksjoner og hjemmeoppgaver. Rammene for intervensjonen og temaene er presentert i en egen manual.

PMTO, Parent management training - Oregon, individuelle tiltak, er et behandlingstilbud for foreldre med barn i alderen 3 til 12 år som har, eller står i fare for å utvikle alvorlige atferdsproblemer. Formålet er å trene foreldre i sentrale foreldreferdigheter som kan forebygge, redusere eller stoppe atferdsproblemer hos barn og unge. Dette innebærer at PMTO har to mål: ett knyttet til barns atferd og ett knyttet til utviklingen av ferdigheter hos foreldre. Dette er likestilte hovedmål, hvor utvikling av foreldreferdigheter er den direkte målsetningen og reduksjon av atferdsvanskene er et indirekte mål (siden det skal oppnås via foreldreferdighetene) for tiltaket. Behandlingen består av veiledningskonsultasjoner mellom terapeut og foreldre. Arbeidsformen er ukentlige møter, som kan variere fra ti til opp mot 40 møter. Behandlingsmøtene varer vanligvis en klokke, og temaene gjennomgås i en planlagt rekkefølge. Barn kan delta, og da er vanligvis formålet å gi foreldre anledning til å øve på ferdighetene de lærer, med terapeuten tilstede eller å gi barna direkte informasjon om PMTO.

Lødingen kommune har ingen PMTO-terapeuter, men det anbefales sterkt å utdanne en. Vesterålen barnevern har pr 2022 ansatt fire PMTO terapeuter. Tiltaket er klassifisert på nivå 5/5, sterk dokumentasjon, i Ungsinn.

FIF- Familien i Fokus er et tiltak som retter seg mot familier der ungdommen (12 – 18 år) har så omfattende vansker at de står i fare for å måtte flytte fra hjemmet.

Ungdommene kan ha sammensatte vansker som selvskading, rus, kriminalitet, høyt skolefravær og aggresjonsproblemer. Tiltaket gis som individuell veiledning, og både barn og foreldre deltar. Ved oppstart av tiltaket gjennomføres kartlegging av problematferd og områder som ungdommen og foreldre ønsker endret. Mål formuleres, og det arbeides deretter systematisk med endringsarbeid knyttet opp mot målene gjennom hele perioden. Terapeuten møter ungdommen og foreldrene minimum 1 gang pr uke, der det blant annet trenes på ferdigheter som følelsesregulering, mellommenneskelige relasjoner, og krisehåndtering. Det er også tett kontakt med skole/ arbeidsplass, familie og øvrig nettverk.

Vesterålen barnevern har utdannet tre FIF-terapeuter som arbeider etter metoden.

4 Tverrfaglige samarbeidsfora

I tillegg til alt det forebyggende arbeidet som ligger i de ulike sektorene som jobber med barn og unge, er det også opprettet tverrfaglige samarbeidsforum som har fokus på forebygging.

4.1 Oppvekstmiljøgruppa

Oppvekstmiljøgruppa er en samhandlingsarena på systemnivå i Lødingen som møtes fire ganger i året. Gruppa skal være et høringsorgan for planer/saker som berører barn og unge i kommunen. Den skal skape felles forståelse for samhandling og være en arena for informasjonsflyt internt i gruppa, og fra gruppa ut i Lødingen. Den skal ha fokus på forebygging og sikre medvirkning fra barn og unge i Lødingen.

4.2 Tverrfaglig team

Tverrfaglig team i Lødingen er et tverrfaglig sammensatt team som kan arbeide både på systemnivå og på individnivå (etter samtykkeerklæring). Mandatet er å avklare og behandle tilsendte saker og tilrå videre behandling. Teamet skal også evaluere de vedtatte samarbeidsformer/rutiner når det gjelder barn og unge i Lødingen.

4.3 Ressursteam skole og barnehage

Ressursteam barnehage består av miljøterapeut oppvekst, Pedagogisk Psykologisk Distriktstjeneste (PPD), logoped, fysioterapeut og helsesykepleier. Faste medlemmer i ressursteam skole er miljøterapeut oppvekst, assisterende rektor og helsesykepleier. Andre instanser tas inn etter behov.

Formålet med teamene er å kunne samarbeide om problematikk og utfordringer på et tidlig nivå. Det vil være nyttig for alle parter å på et tidlig nivå avklare hvem i hjelpeapparatet som er best egnet til å ta tak i den problematikken man står overfor, og hvilke tiltak som er viktig å sette i gang. Ressursteamet skal være en ressurs for alle ansatte som jobber med barn og unge, samt familier.

5 Statistikk og utfordringer

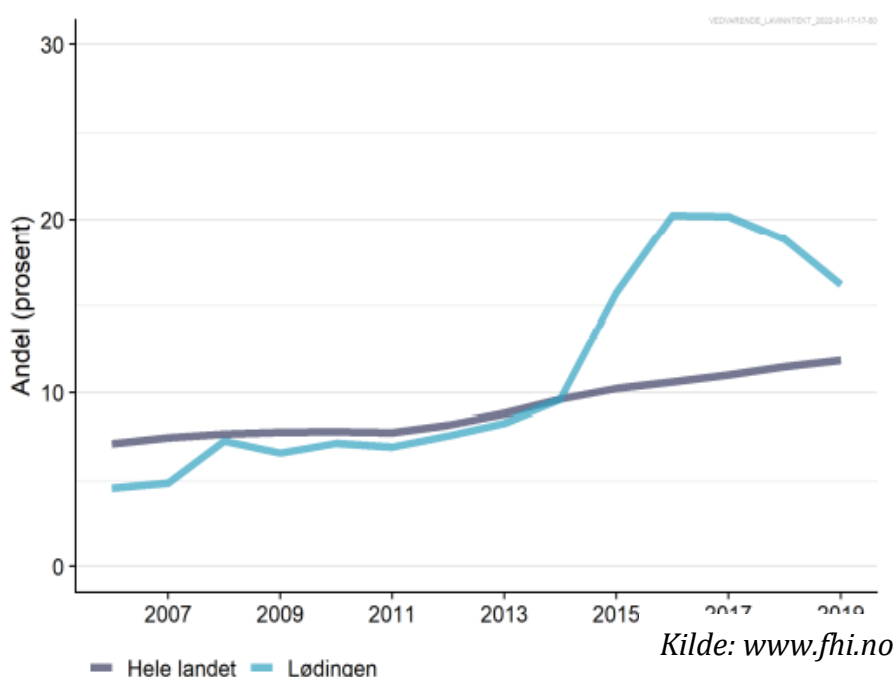
5.1 Statistikk

I dag er det 301 barn under 18 år i Lødingen kommunen ([Barn og unge Lødingen - SSB](#)). Dette er en nedgang på 100 barn fra 2011. SSB spår imidlertid en folkevekst i kommunen, og forespeiler at det vil bo 360 barn og unge under 19 år i Lødingen i 2030. Dette gjør at vi ikke kan planlegge med redusert kapasitet i tjenestetilbudet til barn og unge.

5.2 Utfordringer

Lødingen kommune har en høyere andel barn som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt enn landet som helhet, se figur 1 under:

Figur 1. Andel barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt i kommunen og hele landet.

Vedvarende lav inntekt i husholdningen vil ha betydning for barnas livs- og utviklingsmuligheter. «Barn i familier med færrest sosioøkonomiske ressurser, spesielt familier med vedvarende lav inntekt, presterer gjennomsnittlig dårligere på kognitive og språklige tester. De har også større risiko for å falle ut av skole og arbeidsliv. Jo flere

ressurser familien har tilgjengelig, desto bedre fysisk og psykisk helse kan barnet forvente å ha gjennom livsløpet.» (fra FHIs Oppvekstprofil for Lødingen kommune 2022 - [Hent folkehelseprofil eller oppvekstprofil - FHI](#))

Skolene har over lengre tid merket en økning i psykososiale problemer hos elevene, noe som har gitt økt behov for tjenestene fra skolehelsetjenesten og miljøterapeut oppvekst. Dette er utfordringer som vil kreve god samhandling og kapasitet i det helhetlige tjenestetilbudet i kommunen.

Elevundersøkelsen og Ungdataundersøkelsen fra 2022 viser at majoriteten av elevene er motiverte og fornøyde med skole, miljø, lærere og foresatte, men så lenge det finnes noen få som ikke har det like bra, har vi en jobb å gjøre.

Nasjonale prøver viser at det er behov for å sette inn ekstra fokus på lesing og regning på småtrinnet (1-4. trinn). Samtidig vet vi at tidlig innsats er svært viktig for å forebygge lese- og skrivevansker, noe som også virker positivt inn på trivsel og miljø. Dette er helt i tråd med hovedmålet i Oppvekstreformen at barna skal få rett hjelp til rett tid. *Derfor ønsker vi å satse og øke ressursene vi bruker på småtrinnet.* Dette er tiltak som, om vi lykkes, vil være til stor hjelp for barn og foreldre, og spare kommunen for penger på lang sikt.

6 Målsettinger

En hovedmålsetting er å fange opp barn tidligst mulig og gi adekvat hjelp til barn og familier som har behov for det og/eller ønsker det. Tidlig innsats og forebygging for å ivareta utsatte barn og unge skal prioriteres i alle tjenester som møter barn og unge.

Barnehager, skoler og skolefritidsordning skal ha ansatte med kompetanse som harmonerer med de behov som fins i barnegruppen. Frivillige, lag og foreninger som har tilbud til barn og unge skal møte en serviceinnstilt kommune som bidrar til å styrke tilbudet.

7 Tiltak

Forebyggende tiltak for barn og unge i Lødingen kommune. Tiltakene evalueres i januarmøtet i oppvekstmiljøgruppa. Her gjøres også prioriteringer for kommende år. Forebyggende tiltak for barn og unge krever innsats på ulike nivå, og vil også kreve økt økonomisk satsing på sektoren. Tiltakene er ment å forebygge, og på sikt håper vi å spare alle for de «tunge løftene», både personlig og økonomisk hvis vi ikke lykkes.

7.1 Alle barn, unge og foreldre i Lødingen kommune (Universell forebygging)

TILTAK	HVEM HAR ANSVAR	TIDS-PERIODE	EVALUERING	KOSTNAD
Ansettelse av kommune-psykolog	Helse	2023-24	Sektorleder helse	Ca 800 000
Videreføre ekstra helse-sykepleier Helsestasjon og skolehelsetjeneste	Helse	2023	Sektorleder helse	Ca 600 000
Barne-koordinator Lovpålagt	Helse	2023	Tverrfaglig team	Kan inngå i 2 stillinger ved helsestasjon
Miljøterapeut oppvekst	Sektorleder oppvekst	2023-26	Sektorleder oppvekst	I budsjett. Behov for to stillinger.
Folkehelse-koordinator	Kommune-direktør	2023	Kommune-direktør	Vakant stilling. Kostnad ca 600 000
Ressursteam barnehage: Faste deltakere	Styrer barnehage	2 ganger i året	Styrer barnehage	I budsjett
Ressursteam skole: Faste deltakere, fast tidspunkt på skolen	Helsesykepleier	Månedlig	Helsesykepleier	I budsjett
Overgangsmøte Barnehage og skole	Rektor og styrer barnehage	Årlig	Sektorleder oppvekst, rektor og styrer	I budsjett
Ressursuka - overgang barnehage skole	Styrer i barnehage og rektor	Årlig	Tverrfaglig team, styrer og rektor	I budsjett
Oppvekstmiljø-gruppa	Sektorleder oppvekst	Møtes fire ganger i året	Sektorleder oppvekst og oppvekstmiljøgruppa	I budsjett

TILTAK	HVEM HAR ANSVAR	TIDS-PERIODE	EVALUERING	KOSTNAD
17-18 måneders kontroll	Helsestasjon og fysioterapeut		Helsestasjon og fysioterapeut	I budsjett
Tverrfaglig Team	Helsesykepleier	Møtes fire ganger i året	Helsesykepleier og tverrfaglig team	I budsjett
Barselgruppe	Helsesykepleier	1-2 ganger i halvåret	Sektorleder helse og helsesykepleier	Bør gjeninnføres. Kan inngå i 2 stillinger ved helsestasjon
EPDS – Kartlegging av nybakte foreldre	Helsestasjon	For hver nyfødt	Sektorleder helse og helsesykepleier	Bør gjeninnføres. Kan inngå i 2 stillinger ved helsestasjon
Helsestasjon 0-5 år	Helsesykepleier	Hver måned	Sektorleder helse og helsesykepleier	Inngår i 2 stillinger ved helsestasjon
Observasjon i barnehagen	Styrer barnehage	Ukentlig	Ressursteam barnehage	I budsjett
Hjerte-programmet Opplegg rundt sosial kompetanse	Styrer barnehage	Ukentlig	Styrer barnehage	I budsjett
«Æ e mæ» Forebygging av vold og seksuelle overgrep	Styrer barnehage og helsesykepleier	Tema ukentlig i ca. 6 måneder	Styrer barnehage og helsesykepleier	I budsjett
Skolehelse-tjenesten	Helsesykepleier	2-3 ganger i uka	Skoleledelse og helsesykepleier	Inngår i 2 stillinger ved helsestasjon
Aktivitetsgruppe 1-4. trinn	Fysioterapeut	Ukentlig	Rektor og fysioterapeut	I budsjett
Fokus på lesing og regning 1-4. trinn	Rektor	Ukentlig	Rektor	Vil medføre økte kostnader – kan på sikt være besparende
«Mitt valg» Opplegg rundt sosial kompetanse	Rektor	Månedlig	Rektor	I budsjett
«Jentesnakk» Forebyggende relasjonsgruppe	Miljøterapeut oppvekst	Ved behov	Skoleledelse og miljøterapeut	I budsjett
Foreleser/kursholder Tema: sosiale medier, dataspill og nettvett	Rektor og FAU	Holdes fast hver høst eller vår for foreldre i 5. klasse	Rektor og FAU	Kostnad honorar kursholder
Psykiatri-tjenesten	Psykiatrisk sykepleier	Ved behov	Sektorleder helse	I budsjett

TILTAK	HVEM HAR ANSVAR	TIDS-PERIODE	EVALUERING	KOSTNAD
Delbart	Skole og politikontakt	Hvert halvår for elever og foreldre. 5-7. trinn og 8-10. trinn	Oppvekstmiljøgruppa	I budsjett
ICDP og COS	Miljøterapeut og helsestasjon	4 kurs for foreldre og 2 for ansatte per år	Miljøterapeut og helsestasjon	Ca. 80 000 i årlige kostnader
Helsestasjon for ungdom	Helsesykepleier	Annenhver uke	Sektorleder helse og helsesykepleier	Inngår i 2 stillinger ved helsestasjon
Innsats for andre Valgfag ungd.trinn	Lærer og rektor	Ukentlig	Rektor	I budsjett
Sommerskole Friluftsskole eller teaterskole	Oppvekst	Årlig	Skoleledelse og skoleeier	Kostnad til lønn og drift. Kan søkes om tilskuddsmidler
Åpent bibliotek	Bibliotekar	3 ganger i uka	Bibliotekar	50 % stilling. Bør økes til 100%
Åpen hall	Miljøterapeut, Frivilligsentral og leder Cobra	Månedlig	Oppvekstmiljøgruppa	Bør ligge som fast post i budsjettet. Drives nå delvis av prosjektmidler
Utstyrssentral	Folkehelsekoordinator	Ukentlig eller ved behov	Oppvekstmiljøgruppa	Kostnader ved innkjøp og drift til sentralen. Har fått tilskuddsmidler til innkjøp. Samarbeid mellom skole og folkehelsekoordinator.
Gratis transport mellom Lødingen og Vestbygd ved arrangementer for barn og ungdom.	Folkehelsekoordinator	Ved behov	Kommunedirektør	Kostnader kan evt. dekkes gjennom tilskuddsmidler.
Åpen skole For sosiale aktiviteter etter skoletid	Skole, lag- og foreninger, foresatte	Ved behov	Skoleledelse og skoleeier	Kostnader ved å tilby gratis bruk av skolen.
Ungdomsklubb	Leder ungdomsklubb	To ganger i uka	Sektorleder oppvekst	30 % stilling i budsjett. Stillingsstørrelsen bør økes til 50 %

7.2 Barn og foresatte med risiko for utvikling av vansker (Selektiv forebygging)

TILTAK	HVEM HAR ANSVAR	TIDS-PERIODE	EVALUERING	KOSTNAD
Redusert foreldrebetaling i barnehage og SFO	SFO-leder og barnehage-myndighet	Årlig	Sektorleder oppvekst, SFO-leder og barnehage-myndighet	Reduserer kommunens inntekter fra foreldrebetaling. Det meste skal dekkes av statlige tilskudd.
Gratis SFO til bosatte flyktning-barn ved behov utover eksisterende gratisordninger	Integreringskontor i perioden foreldrene er i introduksjonsprogram, deretter overtar NAV	Årlig	Sektorleder oppvekst, SFO-leder og NAV integrering	Vil ikke utgjøre store kostnader. Kan dekkes av tilskudd 1 eller 2 midler
Veiledning av bosatte barnefamilier	Integreringskontor	I introduksjonsprogrammet	Tverrfaglig team	I budsjett
Kompetanseheving: For ansatte som arbeider med barn og unge.	Oppvekstsektor og helsesektor	2023-26	Oppvekstsektor og helsesektor	Det meste dekkes av tilskuddsmidler
Åpent bibliotek Viktig integreringsarena	Bibliotekar	3 ganger i uka	Kommunedirektør	50 % stilling. Bør økes til 100%
ICDP og COS	Miljøterapeut og helsestasjon	4 kurs for foreldre og 2 for ansatte per år	Miljøterapeut og helsestasjon	Ca. 80 000 i årlige kostnader
Åpen hall Gratis tilbud til alle barn og unge	Miljøterapeut, Frivilligsentral og leder Cobra	Månedlig	Oppvekstmiljøgruppa	Bør ligge som fast post i budsjettet. Drives nå delvis av prosjektmidler
Gratis transport mellom Lødingen og Vestbygd ved arrangementer for barn og ungdom.	Folkehelsekoordinator	Ved behov	Kommunedirektør	Kostnader kan evt. dekkes gjennom tilskuddsmidler.
Utstyrssentral Gratis utleie av idrettsutstyr for å sikre alle barn og unge muligheter for å delta i fritids- og idrettsaktiviteter	Folkehelsekoordinator	Ukentlig eller ved behov	Oppvekstmiljøgruppa	Kostnader ved innkjøp og drift til sentralen. Har fått tilskuddsmidler til innkjøp.

TILTAK	HVEM HAR ANSVAR	TIDS-PERIODE	EVALUERING	KOSTNAD
Helsestasjon for ungdom	Helsesykepleier	Annenhver uke	Sektorleder helse og helsesykepleier	Inngår i 2 stillinger ved helsestasjon
Psykiatritjenesten	Psykiatrisk sykepleier	Ved behov	Sektorleder helse	I budsjett
Familieråd	Kommunens psykiatritjeneste /Vesterålen barnevern (VBV)	Ved behov	Kommunens psykiatritjeneste/VBV	I budsjett / Inngår i årlig fakturering fra VBV
PMTO – foreldre-gruppe Behandlingsprogram for foreldre med barn i alderen 4-12 år som står i fare for å utvikle atferdsvansker	Helsestasjon / miljøterapeut / psykiatritjenesten	Ved behov	Helsestasjon / miljøterapeut / psykiatritjenesten	Kostnad ved opplæring av instruktører og gjennomføring av program
Økonomisk råd og veiledning til lavinntektsfamilier, som gjeldsrådgivning, hjelp til boligformidling og hjelp til foreldre som trenger arbeid	NAV tilbyr økonomisk råd og veiledning	Ved behov	NAV	Stilling i NAV

7.3 Barn og foresatte med behov for særlige tiltak, barn og foresatte som har utviklet vansker (Indisert forebygging)

TILTAK	HVEM HAR ANSVAR	TIDS-PERIODE	EVALUERING	KOSTNAD
COS- veiledning tilbys til foreldre ved behov – ansatte som har denne utdanningen kjøpes fri fra andre arbeidsoppgaver ved behov	Miljøterapeut, helsestasjon, Vesterålen barnevern (VBV)	Ved behov	Ansvarsgruppe	Ca. 80 000 i årlige kostnader. Ekstra kostnad for kurs utenom kursplan
Støttekontakt eller los- og veilederfunksjon: For ungdom som har utfordringer i skole/fritid	NAV, psykiatri-tjenesten og miljøterapeut oppvekst	Ved behov	NAV, psykiatri-tjenesten og miljøterapeut oppvekst	Kan dekkes av midler fra Bufdir.
Kognitiv atferds-terapi	Kommunens psykiatritjeneste / Vesterålen barnevern (VBV)	Ved behov	Kommunens psykiatri-tjeneste/VBV	Inngår i årlig fakturering fra VBV
Familien i fokus	VBV	Ved behov	VBV	Inngår i årlig fakturering fra VBV
PMTO-terapi et behandlingstilbud for foreldre med barn i alderen 3 til 12 år som har, eller står i fare for å utvikle alvorlige atferdsproblemer	Helsestasjon / miljøterapeut / psykiatri-tjenesten/ Vesterålen barnevern (VBV)	Ved behov	Helsestasjon / miljøterapeut / psykiatri-tjenesten	Kostnad ved opplæring av instruktører og gjennomføring av program

8 Evaluering av planen, målsettinger og tiltak

Planens tiltaksdel, utfordringer og målsetningsområder evalueres hvert år i oppvekstmiljøgruppas januarmøte. Dette for å få en tverrfaglig samhandling rundt tiltak og målsetninger. Miljøterapeut for barn og unge har ansvar for at dette blir gjort. Målsetningsområder bør ikke forandres så lenge de ikke er oppnådd eller av andre tungtveiende årsaker.

Resten av planen blir evaluert hvert 4. år, neste gang høst 2026. Sektorleder oppvekst er ansvarlig.